

Μοῦ ἐφάνησαν αἰῶνες τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα λεπτά, μέχρι οὐ φθάσω εἰς τὴν ὄχθην! Ἡ ἐμφάνισίς μας ἐξέπληξε τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς δὲν ἠκούσθησαν τουφεκισμοὶ ἐκ τοῦ ὑψώματός των.

Ἄλλ' ἦσαν στιγμαὶ μόνον διακοπῆς καὶ ἐπηκολούθησε κρότος πυροβολισμῶν καὶ ἐκ τῶν δύο πλευρῶν τῆς φάλαγγος. Δὲν ὕψωσα τοὺς ὀφθαλμούςς νὰ ἴδω τὸν καπνὸν τῶν ἐχθρικών τουφεκίων. Τοὺς εἶχα προσηλωμένους εἰς τὸ σημεῖον τῆς ὄχθης, ὅπου ἔπρεπε νὰ φθάσωμεν. Ἐτρεχον, ἔτρεχον, αἱ δὲ σφαῖραι ἐσύριζον γύρω μου, καὶ ἔτρεχον, καὶ ἤκουον ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ ὀπισθὲν μου τὸν ποδοβολητὸν τῶν συντρόφων μου, καὶ αἴφνης ἤκουσα κραυγὴν φοβερὰν καὶ συγχρόνως τὸν ὑπόκωφον κρότον σώματος πίπτοντος κατὰ γῆς... Ὁ Μίρτος, εἶπα κατὰ νοῦν! Ἄλλὰ δὲν ἐστράφη ὀπίσω, δὲν διέκοψα τὸν δρόμον μου, Ἐτρεχα, καὶ οἱ πυροβολισμοὶ ἐξηκολούθουν πυκνοί, καὶ ἐσύριζον αἱ σφαῖραι, καὶ ἔβλεπα ἐμπρὸς μου τὴν ὄχθην πρὸς τὴν ὁποίαν ἐπλησίαζα, καὶ ἤκουσα δευτέραν κραυγὴν ὀπισθὲν μου... Ἡμῖν ἤδη παρὰ τὴν ὄχθην. Ἐν βῆμα ἀκόμη καὶ ἐπήδων ἐντὸς τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, ὅτε ἠσθάνθη διὰ μιᾶς κτύπημα καὶ πόνον φρικτὸν εἰς τὴν ἀριστερὰν μου κνήμην, πόνον ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν εἶχον αἰσθανθῆ ποτέ, καὶ ἀντὶ νὰ πηδῶ ἐντὸς τῆς κοίτης, ἐνόησα ὅτι κρημνίζομαι ἐντὸς αὐτῆς. . . Κατόπιν δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον τίποτε, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐξῆυπνησα.

Ἡ πανσέληνος ἔλαμπεν ἄνωθέν μου· ἤμην ἐξηλωμένος κατὰ γῆς. Ἐπόνουν πόνον δριμῦν καὶ

φλογερὸν εἰς τὴν κνήμην. Δύο ἄνδρες ἐξήταζον τὴν πληγὴν μου. Ὁρθιος ἄνωθέν μου ὁ καπεντάνιος μὲ ἐκύτταζε σιωπηλός, καὶ γύρω συνεσφίγγοντο εἰς κύκλον οἱ στρατιῶταί του.

— Ὁ Μίρτος, ἠρώτησα.

— Τοὺς ἐδιώξαμεν, εἶπεν ὁ ἀρχηγός, χωρὶς ν' ἀποκριθῆ εἰς τὴν ἐρώτησίν μου. Τώρα, ἐξηκολούθησε, κύτταξε νὰ γείνης καλά, διὰ νὰ μὴν ἔχω λόγια μὲ τὸν θεῖόν σου.

Ἀκολούθως ἔμαθα ὅτι δὲν μὰς ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν κοιλάδα χάριν τῆς δίψης μου, ἀλλὰ πρὸς ἀντιπερισπασμὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὅπως ἀποσπάσωμεν τὴν προσοχὴν του ἀπὸ τὸ σῶμα, τὸ ἐρχόμενον νὰ τοὺς προσβάλῃ ἐκ τῶν νότων. Τὸ ταινιοφόρον πτηνὸν ἦτο τὸ συμφωνηθὲν σημεῖον τῆς προσεγγίσεως τοῦ σώματος ἐκεῖνου. Δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξακριβώσω ἐὰν εἶχεν ἐκ τῶν προτέρων τὸ σχέδιον τοῦ τοιοῦτου ἀντιπερισπασμοῦ, ἢ ἐὰν ἐκ τῆς δίψης μου συνέλαβε τὴν ἰδέαν. . . Ὁ ἀντιπερισπασμὸς ὠφέλησεν. Ἡ ἐκ τῶν νότων προσβολὴ ἐπέτυχε πληρέστατα, ἀλλ' ἡ ἄγνωστος ἐκείνη νέα δὲν ἐπέπρωτο νὰ ἐπανίδῃ ζῶντα τὸν Μίρτον! Ὁ ἄλλος πεσὼν στρατιώτης ἐπληγώθη ελαφρῶς. Τὴν δὲ ἰδικὴν μου κνήμην μοῦ τὴν ἀπέκοψε τὴν αὐτὴν ἐκείνην νύκτα ὁ ἐκτελῶν χρέη χειρουργοῦ ἀληθῆς ὑπασπιστῆς τοῦ ἀρχηγοῦ.

Ἴδου διατὶ ἔμεινα, ἐξ ἀνάγκης, δικηγόρος. Τὸ πολεμικόν μου στάδιον διήρκεσε μίαν ἡμέραν καὶ μόνην. Τὴν τρυπημένην ὅμως φαλαγγιτικὴν στολὴν μου τὴν ἐκράτησα καὶ τὴν διατηρῶ ἀκόμη.

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

Ἡ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΣΑΔΟΒΑΣ

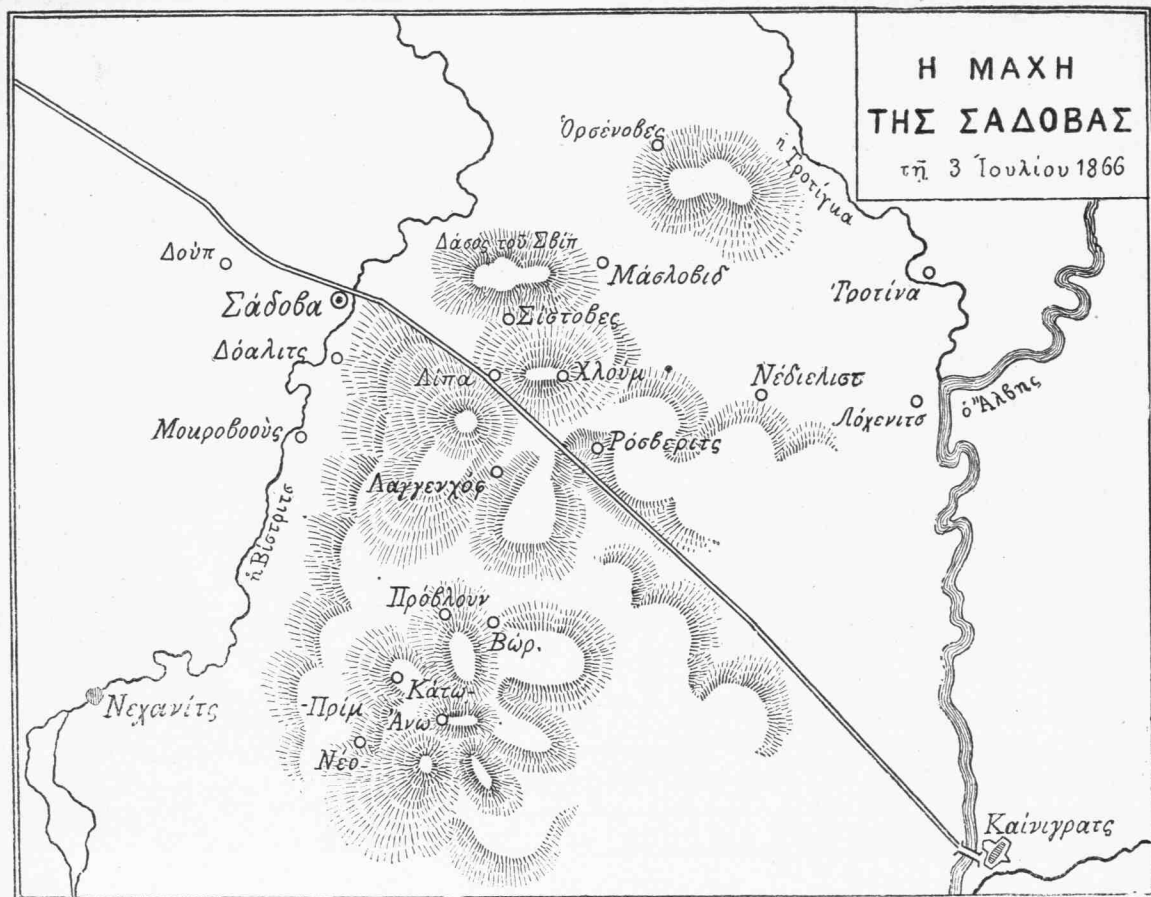
Κεφάλαιον ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ ἔργου τοῦ Ἑρρίκου Σύδελ «Ἡ γένεσις τῆς Γερμανικῆς Λύτοκρατορίας» μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ

ΒΕΡΝΑΡΔΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΤΗΣ ΣΑΞΩΝΙΑΣ ΜΑΪΝΙΓΓΕΝ

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 100]

Ἡ ἔκθεσις ἀπεφασίσθη ἤδη εἰς πάντα τὰ μέρη, οἱ δὲ Πρωσσοὶ εἶχον κερδίσει τὴν μεγαλύτεραν μάχην τοῦ αἰῶνος. Εὐθὺς ἀφοῦ ἡ Βασ. Φρουρὰ ἐκυρίευσε τὰ ὑψώματα τοῦ Λίπα καὶ Λαγγενχόφ, ὁ Βασιλεὺς Γουλιέλμος διέταξε τὴν γενικὴν προχώρησιν καὶ τῆς πρώτης στρατιάς, πρὸ πάντων δὲ τὴν καταδιώξιν τοῦ ὑποχωροῦντος ἀντιπάλου ὑπὸ τοῦ ἕως τότε ἐν ἀπραξίᾳ διατελοῦντος ἱππικοῦ. Ἄλλὰ κατὰ τῆς ἐπελάσεως τούτου ἐρρίφθησαν μεταξὺ τοῦ Λαγγενχόφ καὶ Στρέσετιτς αἱ μεραρχαὶ τῆς ἐφεδρείας τοῦ βαρέος αὐστριακοῦ ἱππικοῦ: συνεκροτήθη ἐκεῖ ἱππομαχία τόσον γιγαντιαίων διαστάσεων, ἥς ὅμοιαν δὲν γνωρίζει σχεδὸν ἡ νεωτέρα ἱστορία τοῦ πολέμου. Παρουσιάζεται ἐνταῦθα ἐν ἐκ τῶν ὀλίγων σημείων, ἐν οἷς αἱ περιγραφαὶ ἀμφοτέρων

τῶν μερῶν εὐρίσκονται εἰς ἀπότομον διαφωνίαν. Καὶ ἀναγνωρίζει μὲν ἕκαστος τῶν δύο ἀντιπάλων τὴν γενναϊότητα τοῦ ἐτέρου, διΰσχυρίζεται ὅμως, ὅτι εἰς τὰς ἰδιαιτέρας συμπλοκάς τὴν ὑπεροχὴν εἶχον οἱ ἴδιοι αὐτοῦ ἱππεῖς. Ἀκριβῆ κρίσιν περὶ τούτου δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τόσον ὀλιγώτερον, ὅσον ἡ ἱππομαχία δὲν ἀπέτελει προμελετημένην καὶ τακτοποιημένην στρατιωτικὴν πράξιν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἕκαστον σύνταγμα καὶ πολλάκις μάλιστα χωρισταὶ ἴλαι ἐπήλανον, ὅπου καὶ ἂν ἔβλεπον ἀντίπαλόν τινα, οἱ δὲ μαχόμενοι ἀνεμινύοντο καὶ νέα πάντοτε στίφη ἐμεγάλυνον τὴν τῆδε κακείσε στροβιλιζομένην τύρβην. Ἀληθὲς εἶνε, ὅτι ἐπὶ τέλους μετὰ μεγάλης ἀπωλείας τὸ αὐστριακὸν ἱππικὸν ὤρμησε πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐπρόσθασε τὸ ἕως τότε ὑπ'

Τοπογραφικὸς χάρτης τῆς μάχης τῆς Σαδόβας

αὐτοῦ καλυπτόμενον πεζικόν, ἀνέτρεψεν ἢ διασκόρπισεν αὐτὸ εἰς μέρη τινὰ ἐν τυφλῇ φυγῇ καὶ ἐμεγάλυνε διὰ τούτου σπουδαίως τὴν γενικὴν διάλυσιν. Αἱ αὐστριακαὶ ἐκθέσεις ἐξηγοῦσι τοῦτο διὰ τοῦ δυσχωρισμοῦ, ὅτι οὐχὶ τὸ πρωσικὸν ἱππικὸν προῦξένησεν αὐτὸ τὸ ὀλέθριον κακόν, ἀλλὰ τὸ καταστρεπτικὸν πῦρ τὸ ἐξερευγόμενον ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν ἰλῶν ὑπὸ τοῦ πανταχόθεν προχωροῦντος πεζικοῦ καὶ πυροβολικοῦ τοῦ ἀντιπάλου· τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο δὲν διαμυρσβητεῖται ποσῶς ὑπὸ τῶν Πρώσων. Ἄλλ' εἶνε ἐπίσης ἀληθές, ὅτι τὸ πρωσικὸν ἱππικὸν μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ αὐστριακοῦ δὲν ἔλαβε πλέον μέρος εἰς τὴν περαιτέρω καταδίωξιν· τοῦτο ὅμως δὲν ἦτο διόλου ἢ συνέπεια προγενεστέρως ἥττης, ἀλλὰ τῆς ἀνάγκης νὰ συλλέξωσι καὶ τακτοποιήσωσι τὰς μακρὰν δισπαρμένους ἴλας προτοῦ προχωρήσωσιν ἐκ νέου· πρὶν ἢ ὅμως κατορθωθῆ νὰ γείνη τοῦτο, ἐδόθη ἡ γενικὴ διαταγὴ τοῦ Βασιλέως νὰ πύσῃ ἐκάστη καταδίωξις. Τὴν τελευταίαν ἀντίστασιν ἀντέταξε μετ' ἐθελουσίας τὸν θάνατον ἀψηφούσης τὸ αὐστριακὸν πυροβολικόν, ὅπερ ἐν γένει τὴν ἡμέραν ταύτην περιεβλήθη δόξαν μεγάλην καὶ ὑπέστη ἄνευ γογγυσμοῦ τὰς βραυτέρως ἀπολείας ἵνα προστατεύ-

σῃ ὅσον δυνατὸν περισσότερον τὴν ὑποχώρησιν τῶν φευγόντων συμπολεμιστῶν του. Ἐν τούτοις οὔτε ἡ αὐταπάρησις οὔτε τὸ θάρρος αὐτοῦ ἠδυνήθησαν νὰ σταματήσωσι πολὺν καιρὸν τὰς προόδους τοῦ ἐκ τριῶν μερῶν ἐφορμῶντος ἀντιπάλου. Περὶ τὴν ἕκτην ὥραν τῆς ἑσπέρας, συνηγόντο ἐπὶ τῆς τῆς πεδίου τῆς μάχης διατεμουσῆς στρατιωτικῆς ὁδοῦ, οὐχὶ μακρὰν τοῦ Καίνιγρατς, τὰ στρατεύματα τῆς στρατιᾶς τῆς Σιλεσίας καὶ τῆς τοῦ Ἄλβως, μετ' ὀλίγον δὲ ἀφικνοῦντο ἐνταῦθα καὶ ἀποσπάσματα τινὰ τῆς προχωρούσης στρατιᾶς τοῦ πρίγκηπος Φρειδερίκου Καρόλου. Ὁ Βασιλεὺς Γουλιέλμος διήλθεν ἔφιππος τὸ ἐκτεταμένον πεδίου τῆς μάχης, χαίρειζόμενος πανταχοῦ ὑπὸ τῶν ἐνθουσιωδῶν ἀλλοχλασμῶν τῶν στρατιωτῶν του. Εἶχε περιπέσει μίαν στιγμὴν εἰς τὸ πῦρ ἐχθρικοῦ πυροβολαρχίας, ἐξ οὗ, ὅπως ἔγραψεν εἰς τὴν Βασιλικήν σύζυγόν του, ὁ Βίσμαρκ τὸν ἀπεμάκρυνε δι' ἐντόνου παραινέσεως. Ἡ θέα τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐμμερτύρει ἐναργῶς τὴν ἥτταν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ· ἡ θλιβερὰ πλῆθος νεκρῶν καὶ πληγωμένων, αἱ ἀπέραντοι σειραὶ αἰχμαλώτων, οἱ σωροὶ ριφθέντων χαμηλῶν ὅπλων καὶ μερῶν στολῆς, πάντα ταῦτα ἀπατέλουν τὴν εἰκόνα αἰφνιδίας, οἰκτρᾶς φυγῆς.

ΧΟΡΟΣ ΔΕΡΒΙΣΩΝ

ΤΟΥΡΚΙΚΟΝ ΚΑΦΕΝΕΙΟΝ

«Ἡ Ὑ. Μεγαλειότης», εἶπεν ὁ Μόλτκε πρὸς τὸν Βασιλέα, «δὲν ἐκέδρισε μόνον τὴν μάχην, ἀλλὰ τὴν ἐκστρατείαν». «Τὸ διαφιλονεικούμενον ζήτημα, εἶπε μετὰ ταῦτα ὁ Βίσμαρκ, ἐλύθη λοιπὸν τώρα πρόκειται ν' ἀποκτήσωμεν ἐκ νέου τὴν ἀρχαίαν φιλίαν τῆς Αὐστρίας».

Ἐν τούτοις, ὅτι ἦτο πρακτέον τὴν ὥραν ἐκείνην, ἐφαίνετο λίαν ἀμφίβολον ἀκόμη εἰς μέγα μέρος ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων στρατηγῶν. Ἡ μεγάλη ἔκτασις τοῦ πεδίου τῆς μάχης κατέστησεν ἀδύνατον τὴν ἐντελῆ καὶ ταχεῖαν ἐπισκόπησιν, διαρκούσης δὲ τῆς μακρᾶς ἐναγωνίου ἀδημονίας πρὸ μεσημβρίας εἶχε στερεωθῆ ἡ γνώμη, ὅτι μεθ' ὅλας τὰς προσπάθειάς της ἡ στρατιὰ τῆς Σιλεσίας ἔφθασε μολαταῦτα πολὺ ἀργά. Καὶ ἔβλεπον μὲν, ὅτι σώματα τινα τῶν Αὐστριακῶν ἔπαθον τὰ πάνδεινα, ἀλλ' ἐπίστευον, ὅτι ἡ ἐμφάνισις τῆς δευτέρας στρατιάς εἶχε μόνον τὸ ἀποτελεσμα τοῦ νὰ διακόψῃ ὁ Βένεδεκ τὴν μάχην καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ τὰ στρατεύματά του πέραν τοῦ Ἀλβειῶ. Ὑπὸ τοιαύτας προϋποθέσεις ἐφάνη ἀκροσφαλὲς νὰ στείλωσι μεμονωμένα ἀποσπάσματα ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἐδόθη τὴν ἕκτην καὶ ἡμίσειαν ὥραν τῆς ἐσπέρας ἡ διαταγὴ, ὅτι ἡ ἐπαύριον ἐμελλε νὰ ἦνε ἡμέρα ἀνπαύσεως, ὁ δὲ στρατηγὸς φὸν Ἐρβαρτ μόνον ν' ἀναλάβῃ τὴν καταδίωξιν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Πάρδοβιτς. Ἡ διαταγὴ αὕτη ἐμπεριείχε φυσικῶς τῷ λόγῳ τὴν ἀπαγόρευσιν πάσης περαιτέρω ἐνοχλήσεως τοῦ ἀντιπάλου κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς 3 Ἰουλίου, ἀπέβη δὲ σωτήριος εἰς πολλὰς χιλιάδας ἐκ τῶν ἠττημένων, οἵτινες ἐν ἀμέτρῳ φόβῳ καὶ συγχύσει ἐπειρῶντο ν' ἀποδράσωσι περῶντες τὸν Ἀλβιν ἢ παρὰ τῷ Καινιγκραϊτς ἢ μᾶλλον πρὸς νότον κατὰ τὸ Πάρδοβιτς καὶ ἐκ τῶν ὁποίων οὐκ ὀλίγοι ἔφθασαν περὶ τὸ μεσονύκτιον μόνον εἰς τὴν ἐτέραν ὄχθην τοῦ προστατεύοντος αὐτοὺς ποταμοῦ. Σήμερον οὐδεὶς θὰ διαμφισβήτησιν πλέον, ὅτι ἦτο δυνατόν εἰς τοὺς Πρώσους νὰ ἐκμεταλλευθῶσι τὴν νίκην διὰ ταχείας καταδιώξεως ὅπως εἰς τὸ Βαρτελώ καὶ νὰ τὴν ἐπεκτείνωσιν ἴσως μέχρις ἐντελοῦς διασκορπίσεως τοῦ αὐστριακοῦ στρατοῦ, διὰ τὴν ἡμέραν ταύτην πολυάριθμον μέρος τῶν πρωσικῶν στρατευμάτων οὔτε εἶχε κενώσει τὸ τουφέκιον, οὔτε δῶσει κτύπημά τι, οὔτε ὑποστῆ ἀπώλειαν τινα. Τὰ στρατεύματα ταῦτα ἦσαν: ὀλόκληρον τὸ 5ον Σῶμα, 16 τάγματα τοῦ 1ου σώματος, ἡ μεραρχία ἵππικῆς Ἀρτμάνν, τὰ πλεῖστα τῶν ταγμάτων τῆς μεραρχίας Ἐτσελ, τὸ ἡμισυ περίπου τοῦ 3ου Σώματος καὶ δέκα τάγματα τῆς 2ας μεραρχίας τῆς Βασ. Φρουρᾶς, ἐν συνόλῳ λοιπὸν 70,000 ἀνδρῶν. Πάντα ταῦτα τὰ στρατεύματα διετέλουν συμπαγῆ καὶ ἐν καλῇ τάξει, ἔτοιμα πρὸς περαιτέρω ἐνέργειαν. Καὶ εὐρίσκοντο μὲν εἰς κίνησιν ἀπὸ δώδεκα, οὐκ ὀλίγα μάλιστα ἀπὸ

δέκα πέντε ὥρων, ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῶν εἶχε διανύσει πορείαν δύο μιλίων μόνον καὶ ἠδύνατο λοιπὸν, ἂν ἔχι ἀμέσως, τοῦλάχιστον ὅμως ἅμα τῇ αὐγῇ τῆς 4ης Ἰουλίου ν' ἀρχίσωσι τὴν καταδίωξιν. Τὴν ἡμέραν ταύτην ἤθελον εὔρει πέντε ἐχθρικά Σώματα καὶ τὸ ἡμισυ τοῦ ἵππικῆ ἐν πλήρει διαλύσει, ἐνῶ τῶν ἐπιλοίπων τὸ θάρρος εἶχε κλονισθῆ κατὰ κράτος. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν τῶν Αὐστριακῶν δὲν θὰ ὑπῆρχε τότε πλέον σωτηρία διὰ τὸν ἐν Βοημίᾳ στρατόν.

— Ἐν τούτοις, ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ἡ ἐπιτευχθεῖσα νίκη ἦτο ἀπαραμίλλος. Ἀφαιρουμένων τῶν ἄνωθι μνημονευθέντων μερῶν τοῦ στρατοῦ, πέντε περίπου πρωσικά Σώματα εἶχον κατατροπώσει ὀκτώ Σώματα τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τρόπον σχεδὸν ἐξολοθρευτικόν. Ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν Βιέννην ἔκειτο ἄνευ προστασίας καὶ ἀνοικτῆ πρὸ τοῦ νικητοῦ. Λέγεται ὅτι ὁ Βένεδεκ ἐξεφώνησε: «Ἀπόλεσα τὸ πᾶν, ἀλλ' ἔχι δυστυχῶς καὶ τὴν ζωὴν μου!» Καὶ τῶντι αἱ ἀπώλειαι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἦσαν ὅλως ἔκτακτοι, δηλαδή 5600 νεκροί, 7600 τετραυματισμένοι, 9300 αἰχμάλωτοι πληγωμένοι, 12,800 ἀτροματιστοὶ αἰχμάλωτοι, ἐν συνόλῳ 41,400 ἄνδρες. Ἐὰν δὲ προσθέσωμεν καὶ τὴν ἀπώλειαν τῶν Σαξῶνων 1500 ἀνδρῶν, ἔχομεν τὸ τεράστιον ποσὸν 43,000 σχεδὸν ἀνδρῶν. Εἰς ὕλην ἐχάθησαν ὑπὲρ τὰς 6000 ἵππων, 187 τηλεβόλα καὶ 641 διάφορα ὀχήματα. Αἱ προγενέστερα συμπλοκαὶ εἶχον στοιχίσει εἰς τοὺς Αὐστρο-Σαξῶνας 32,000 ἀνδρῶν, ὥστε ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἐβδομαδί πολέμου κατεστράφη περισσότερον τοῦ ἐνὸς τετάρτου ἐκ τοῦ μετὰ τῆς ὑπερφηφανείας ἐκστρατεύσαντος αὐστριακοῦ στρατοῦ.

Ἄλλὰ καὶ οἱ Πρώσοι ἀκόμη ἀπέκτησαν τὴν νίκην τῆς Σαδόβας, ἀντὶ μεγάλων θυσιῶν. Ἡ πρώτη στρατιὰ ἀπώλεσε 1065 νεκροὺς καὶ ὑπὲρ τὰς 4000 τετραυματισμένων, (ἐξ ὧν τὸ ἡμισυ ἡ μεραρχία τοῦ Φράνσκη), ἡ στρατιὰ τοῦ Ἀλβειῶ 328 νεκροὺς καὶ 1200 πληγωμένους, ἡ δὲ δευτέρα στρατιὰ 500 νεκροὺς καὶ 1550 τετραυματισμένους, (ἐξ ὧν ὑπὲρ τοὺς χιλίους ἡ 1η μεραρχία τῆς Βασιλικῆς Φρουρᾶς). Ἡ ἀπώλεια συνεποσοῦτο ἐν συνόλῳ λοιπὸν εἰς 9000 καὶ ἐπέκεινα ἀνδρῶν.

— Ὅτε ὁ Βασιλεὺς Γουλιέλμος ἐν προκεχωρημένῃ ὥρᾳ τῆς ἐσπέρας ἐπορεύθη παρὰ τὸ ἐν Σαδόβᾳ νοσοκομεῖον τῶν Ἰωαννιτῶν, εἶπεν ἐν συγκινήσει: «Ἰδοὺ ἡ ἀντίστροφος ὄψις τοῦ εὐτυχήματος! Εἰς μάτῳ ὅμως δὲν γίνουσι τὸ αἶμά των, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς πατρίδος».

— Τὴν ἐρχομένην πρωίαν τὸ μέγα ἄγγελμα διέπτατο διὰ τῆς Εὐρώπης. Ἡ ἐντύπωσις ὑπῆρξε πανταχοῦ ἄπειρος: ὅποιοι ἄνευ παραδείγματος θρίαμβός στρατοῦ, τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ

ὁποίου ἀπὸ πεντήκοντα ἐτῶν δὲν εἶχεν ἐκτεθῆ εἰς τὸ πῦρ στρατοῦ, ὅστις — ὅπως διετείνοντο ἑκατοντάκις τὰ διάφορα κόμματα — συνέκειτο ἐκ στρατιωτῶν τῆς «παράτας», ἐξ ἔθνοφυλάκων, ἐξ ἀγενεῶν νεανίσκων!

Ἄλλ' ἐν τῇ Πρωσίᾳ ἐπλήρωσε τὰς καρδίας τοῦ μεγίστου μέρους τοῦ λαοῦ αἰσθημα εὐφροσύνου ἱκανοποιήσεως. Ἡ πολυχρόνιος φιλονεικία, ἡ διεξεγερθεῖσα ἀκριβῶς ἕνεκα τῆς ἀναδιοργανώσεως τοῦ στρατοῦ τούτου, ἐξηφανίσθη διὰ τῶν ἀξιοθαυμάστων κατορθωμάτων αὐτοῦ· ἄς ἐτχηματίσθη, ὅπως ἐσχηματίσθη: ἀνεδείχθη ἤδη ἰσχυρὸν ἔρεισμα καὶ ὑπερήφανον κόσμημα τῆς πατρίδος. Οἱ ἄσκητοι προσδευτικοὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Πρωσίᾳ εὐρίσκοντο εἰς ἀμηχανίαν, ἕνεκα

τοῦ μέλλοντος τῆς περὶ τοῦ συντάγματος ἐριδῶς των· οἱ κληρικόφρονες τοῦ Ρήνου ἐπληροῦντο ὀδνηρᾶς ἀγανακτήσεως, ἕνεκα τῆς κατατροπώσεως τοῦ καθολικοῦ Αὐτοκράτορος, ἀλλ' οὔτε οἱ μὲν οὔτε οἱ δὲ ἠδύναντο νὰ θολώσωσιν ἢ νὰ παρεκτρέψωσι τὸν χεῖμαρρον τοῦ γενικοῦ χαρμωσίνου ἐνθουσιασμοῦ. Οἱ μεσημβρινοὶ Γερμανοὶ, ὅπως τοῦτο ἐννοεῖται ἀφ' ἑαυτοῦ, δὲν ἠσθάνοντο ἀκριβῶς χαρὰν ἐπὶ τῷ θριάμβῳ τοῦ καὶ ὑπ' αὐτῶν καταπολεμηθέντος κράτους, ἐν τούτοις ὅμως ἐπραύνετο καὶ ἐκεῖ ἡ ἐχθρική ἀθυμία ἐκ τοῦ ἀπλουστάτου λόγου, διότι ἦτο ἀδύνατον ν' ἀρνῶνται ἔκτοτε πλέον τὸν φόρον σεβασμοῦ εἰς τὸν μέγχι τοῦδε τόσο ἀπεχθῆ ἀντίπαλον.

Η ΜΑΓΕΜΜΕΝΗ ΒΡΥΣΙ

Ἐκεῖ ψηλά, ποῦ φαίνεται τὸ μαῦρο κυπαρίσσι,
Καὶ πάρα πέρα ἕνας γκρεμνός, ἐκεῖ εἶνε καὶ μιὰ βρούσι.

Ὡς αὐτὴν διαβάταις πιστικὸς γυροῦσαν νύχτα ἕμερα,
Κι' ἀκουγες νύχτα ἕμερα ἐκεῖ τραγοῦδι καὶ φλογέρα.

Μιὰ ἕμερα, ποῦ ῥοδόλαγα ἀπὸ τ' ἀπάνω πλαῖι,
Εἶδα μιὰ κόρη πῶσκυψε κ' ἤπιε νερό καὶ πάει.

Πῆγα κ' ἐγὼ νὰ πιῶ νερό. Ἀγάλλιασα ἔς τὴν ὥρα,
Καὶ φτερωτός, χαροῦμενος κατέβαινα ἔς τὴ χῶρα.

Τόσος ἀπέρασε καιρός· μιὰ ἀπὸ τὴ ἕμερα ἐκεῖνη,
Ἄχ! ἕνας πόνος ἕγκαρδιακός ἤσυχο δὲν μ' ἀφίνει.

Βολαῖς μὲ κάνει νὰ γελῶ, βολαῖς ν' ἀναστενάζω,
Βολαῖς νὰ κλαίω, καὶ βολαῖς τραγοῦδια ν' ἀραδιάζω.

Κάποτε μ' εἶδαν ἔς τὸ χωριὸ σὲ μιὰ μεγάλην σκόλην,
Κι' ὅσοι ἔμαθαν γιὰ τὸ νερό τὸ καταριῶνταν ὄλοι.

Κ' ἡ δόλια ἡ βρούσι ἐρήμαξε. Κι' ἀπ' τότε νύχτα ἕμερα,
Οὔτε τραγοῦδι ἀκοῦς ἐκεῖ, οὔτε καμμιὰ φλογέρα.

Κι' ὅποιος διαβαίνει ἀπ' τὸ χωριὸ, ἕψηλά ἔς τὸ κυπαρίσσι
Ὅλοι τοῦ δείχνουνε καὶ λέν: «ἡ Μαγευμένη Βρούσι».

Τί ἔφταιξε ἡ βρούσι: Ἐφταιξεν ἡ μάγισσα ἡ παρθένα,
Ὅπου τὴ βρούσι ἐμάγεψε κ' ἐμάγεψε κ' ἐμένα.

Ἄν ἔρθῃ τώρα ἡ ἠμορφονιά, ποῦ ἐμάγεψε τὴ βρούσι,
Καὶ μ' ἕνα ἕξορκι τῆς γλυκὸ τὰ μάγια τῆς μοῦ λύση.

Θὰ γιάνῃ ὁ πόνος ποῦ μὲ τρώει βαθειὰ καὶ μὲ μαραίνει,
Καὶ θεὸ νὰ πάψουνε νὰ λέν τὴ βρούσι μαγευμένη.